

Innst. O. nr. 36

(2000-2001)

Innstilling fra næringskomiteen om lov om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern

Ot.prp. nr. 68 (1999-2000)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Landbruksdepartementet legger i proposisjonen frem en rekke forslag til endring av dyrevernloven.

Endringsforslagene går ut på:

- å klargjøre bestemmelsene om tilsyn og stell av dyr, slik at det ikke oppstår tvil om at tamrein og andre dyr som går fritt på beite omfattes av bestemmelsene,
- å forby kastrering av reinsbukk, unntatt kjørerein, samt oppheve lekfolks adgang til å kastrere reinsbukk uten bedøvelse,
- å innføre hjemmel til å forby kastrering av gris fra 2007,
- å senke den øvre alderen på gris som kan kastreres av lekfolk, innføre krav til opplæring av lekfolk som kastrerer gris, samt gi hjemmel for å kreve at kastreringen skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse,
- å oppheve forbudet mot avhending av hest som er eldre enn 20 år,
- å gi dyr brukt til forsøk i opplæring/undervisning samme rettsvern som dyr brukt til forsøk i forskning,
- å presisere dyrevernemndenes tilsyns- og tiltakspålykt for dyr som går fritt på beite,
- å sikre instruksjonslinje fra departementet til tilsynsveterinær på slakterier og innføre hjemmel for tvangsmulkt overfor slakterier som ikke oppfyller lovens bestemmelser og
- å øke strafferammene for brudd på loven.

Departementet har mottatt omfattende høringsuttalelser fra en rekke instanser. Det er stor tilslutning til endringsforslagene vedrørende oppheving av forbud mot avhending av hest, forslag om å gi dyr brukt i undervisning samme rettsvern som dyr brukt i forskning, forslag om å endre bestemmelsen om dyrevern på

slakterier og innføre hjemmel til tvangsmulkt og forslag om å øke strafferammene for brudd på loven. De andre forslagene får også bred støtte, men noen høringsinstanser har til dels store motforestillinger.

1.2 Nærmere om de enkelte endringsforslag

Tilsyn og stell av dyr på beite

Bakgrunnen for diskusjonen om hvorvidt § 5 tredje ledd omfatter tamrein, er at det i mange reinbeitedistrikt fra begynnelsen av 80-tallet har utviklet seg en ubalanse mellom reintall og beitegrunnlag. Reineierne og myndighetene har forskjellig oppfattelse av hvilke plikter til tilsyn og stell av dyr som går på beite, som ligger på dyreeier og hvilken myndighet dyrevernemndene har til å fatte vedtak overfor eier.

Spørsmålet om tamrein er omfattet av § 5 tredje ledd ble forelagt Lovavdelingen i Justisdepartementet til vurdering. Lovavdelingen antok under sterk tvil at tamrein ikke var omfattet av bestemmelsen. I henhold til departementet er § 5 ment å skulle omfatte tamrein på beite. En vil derfor med det nye forslaget klargjøre reineiers ansvar for tilsyn og stell med dyr på beite. Det presiseres at det nye forslaget ikke har til hensikt å utvide den tilsynsplikten eller den plikten til å sørge for at dyra får tilstrekkelig stell og fôr som ligger i dagens lov når det gjelder tradisjonelle husdyr som går på beite. Endringen berører ikke de forhold som er regulert gjennom reindriftsloven § 2.

Deler av reindriftsmiljøene og de samiske organisasjoner går imot at rein på beite skal være omfattet av tilsynsbestemmelsene. Departementet understreker at det har forståelse for de særlige forhold som råder i reindriften og at det må tas hensyn til dette i forvaltningen av bestemmelsene som foreslås.

Den nye bestemmelsen er ikke uttømmende når det gjelder tilsynsplikten for dyr som går fritt på utmarksbeite, men gir en pekepinn om de forhold som råder i et slikt dyrehold og hva som forventes av dyre-

eier. For reindriften spesielt innebærer forslaget et ansvar om å forvalte beiteressursene på en slik måte at dyrebestanden i størst mulig grad er i stand til å motstå normale svingninger i naturforholdene.

Krav om tilleggsfôring gjøres ikke avhengig av eiers økonomi. Krav om at det settes i verk tiltak for å hindre dyretap knyttes ikke opp mot at tapene skal være store.

Kastrering av rein og gris

Landbruksdepartementet mener prinsipielt at det er dyrevernmessig betenkelig å foreta inngrep på dyr for å tilpasse disse til ulike driftsformer og produksjonsforhold. Det er nødvendig å se på om driftsformer og produksjonsforhold i stedet kan endres, slik at inngrep ikke lenger blir nødvendig.

Departementet har kommet til at det ikke lenger bør være tillatt å kastrere rein og at det derfor innføres et generelt forbud mot dette. Unntak fra forbudet kan gis når bruksgrunner gjør at det trengs. Inngrepet skal da foretas av veterinær og ved bruk av bedøvelse.

I driftsåret 1995/96 ble over 3 000 reinbukker kastrert av lekfolk. Adgangen for lekfolk til å kastrere reinsbukker er hovedsakelig praktisk begrunnet. Kastrering av rein og de metoder som blir brukt, har vært lite påaktet. Smertene ved inngrepet antas å være så store at hensynet til dyrevelferden taler mot å tillate fortsatt kastrasjon uten bedøvelse. Det er etter departementets mening ressursmessig betenkelig å basere reinkjøttproduksjon på voksne kastrater. Økt omfang av kalvelslakting vil være økonomisk lønnsomt og vil langt på veg fjerne behovet for å kastrere voksne bukker. Etter departementets mening må det derfor foreligge ekstraordinære økonomiske og praktiske vansker for at unntaket skal kunne forsvares opprettholdt. Departementet kan ikke se at dette er tilfelle. Hensynet til tradisjonen kan heller ikke veie mer enn hensynet til dyrene.

Departementet mener også at rutinemessig kastrering av gris slik det gjøres i dag bør forbyes på sikt. I dag kastreres nesten all hanngris i Norge, ca. 650 000 grisunger pr. år. 95 pst. av kastreringen utføres av lekfolk, uten bruk av bedøvelse. At dyrene påføres smerte ved inngrepet er utvilsomt. Landbruksdepartementet er av den oppfatning at det ikke skulle være nødvendig å kastrere hanngriser som fremføres til slakt, og at frasortering basert på skatolmålinger kan være et alternativ. Departementet ønsker derfor primært å foreslå at det innføres forbud mot all kastrering av gris. Departementet foreslår en hjemmel til å forby kastrering av gris, som først forutsettes tatt i bruk i 2007. I mellomtiden vil departementet foreslå at alderen på gris som tillates kastrert av lekfolk uten bruk av bedøvelse, senkes til 1 uke. Dette er i tråd med den utvikling man ser internasjonalt. Videre innføres krav om opplæring av lekfolk som skal kastrere gris. Til slutt foreslås en hjemmel for departementet til ved

forskrift å kunne kreve at kastrasjonen skal foretas av veterinær ved bruk av bedøvelse.

Reindriftsforvaltningen i Troms, Norske reindriftsamers Landsforbund, Sametinget og Reindriftsforvaltningen, mener alle at det fortsatt bør være tillatt å kastrere rein i henhold til dagens bestemmelser. Flere instanser mener det ikke bør være noe generelt forbud mot slik kastrering, men støtter kravet om bruk av bedøvelse.

Forslaget om å forby kastrering av gris har fått de mest omfattende kommentarer. Et forbud mot kastrering av gris vil ifølge de fleste høringsinstanser måtte ha en form for overgangstid. Etter å ha gjennomgått de utfordringer og vanskeligheter som næringen vil møte både praktisk og økonomisk ved et forbud mot kastrering av gris, fremmer departementet nå et forslag som i hovedsak har fått tilslutning fra næringen.

Avhending av hest

Dyrevernloven § 12 har et forbud mot å avhende hest som er eldre enn 20 år gammel. Forbudet skriver seg fra en tid da hesten hovedsakelig ble brukt som arbeidsdyr på gården. Departementet ser ingen grunn til å opprettholde forbudet og foreslår derfor at hele paragrafen oppheves.

Bruk av dyr i undervisning

Det bør etter departementets mening være måten dyret benyttes på og ikke formålet, som bør være avgjørende for graden av vern og valg av forvaltningsordning. Det innføres derfor et krav om tillatelse til bruk av dyr til forsøk i undervisningssituasjon som må anses som likeverdig med dyreforsøk etter dyrevernlovens § 21.

For å muliggjøre kontroll med anvendelsen av dyr som brukes til forsøk i undervisningssammenheng, foreslås innført et register over undervisningsinstitusjoner som benytter dyr til forsøk i undervisning/opplæring. Institusjonene pålegges å registrere og melde inn til registeret antall dyr som brukes i forsøk, hva slags bruk og hvilke arter som benyttes. Registeret tenkes administrert av Forsøksdyrutvalget.

Dyrevernemnders tilsyns- og tiltaksplikt

Ved å presisere dyreeiers tilsynsplikt for alle dyr som går på beite, vil dyrevernemndenes myndighet etter loven bli mer klar når det gjelder slikt dyrehold. Departementet vil imidlertid også foreslå at bestemmelsen i § 24 andre ledd gis en tilføyelse for å presisere dette.

Dyrevern på slakteri

Tilsynsveterinærens myndighet til å fatte vedtak vedrørende dyrevern er hjemlet direkte i dyrevernloven. Ved å legge tilsynsmyndigheten til departementet, vil det ved delegasjon til tilsynsveterinær opp-

nå en klar instruksjonslinje fra departement til tilsynsveterinær, hvor departementet kan gi føringer på hvordan tilsynet skal foregå. Dette kan bidra til å styrke dyrevernet på slakterier.

Tvangsmulkt

Tilsynsveterinærene opplever at vedtak ikke blir etterlevd fra slakterienes side. Ettersom det ikke er hjemmel til å gjennomføre vedtak ved tvangsmidler, har tilsynsveterinæren bare mulighet til å anmelde slike brudd på loven. Departementet ser et behov for å få hjemmel til å kunne gjennomføre vedtak med tvangsmidler.

Straff

Brudd på dyrevernloven kan være av meget forskjellig karakter og alvorlighetsgrad. Dagens lave maksimumsstraff harmonerer etter departementets mening ikke med den alminnelige rettsoppfatning. Det er derfor ønskelig å øke den generelle strafferammen og skjerpe denne ytterligere ved grove brudd på loven. Bestemmelsen om at ethvert brudd på loven uansett straffelengde skal regnes som en forseelse, synes heller ikke i tråd med den alminnelige rettsoppfatning. Det foreslås derfor at bestemmelsen oppheves.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene

Forslaget om å forby kastrering av rein, unntatt kjørrerein, og kreve at kastrering av kjørrerein utføres av veterinær, vil medføre visse utgifter for reieneier. Å legge opp til en større grad av kalveslakt fremfor å ha et stort antall voksne kastrater gående, vil på den annen side etter departementets mening innebære øket lønnsomhet for reieneiere.

Forslaget om å legge dyr brukt i undervisning/opplæring inn under Forsøksdyrutvalgets ansvarsområde vil medføre en økning i antall saker som må behandles av dette utvalget. Registreringsordningen må administreres enten av Statens dyrehelsetilsyn eller Forsøksdyrutvalget og vil medføre en plikt for alle aktuelle undervisningsinstitusjoner til å registrere bruken av dyr brukt i undervisning og opplæring.

For de andre foreslåtte endringer vil ikke forslaget medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Erling Brandsnes, Gunnar Breimo, Mimmi Bæivi, Karin Kjølmoen, Kjell Opseth og Rita Tveiten, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen, fra Kristelig Folke-

parti, Randi Karlstrøm og Jon Lilletun, fra Høyre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, fra Senterpartiet, lederen Morten Lund, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, har merket seg de forslag til endringer i dyrevernloven som Regjeringen foreslår. Komiteen er innforstått med at det på enkelte områder har skjedd en utvikling i samfunnet som nødvendiggjør enkelte endringer og tilpasninger i lovverket i loven om dyrevern.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at arbeidet med endringer av dyrevernloven ble startet og sendt på høring av regjeringen Bondevik og at hovedgrunnen til lovarbeidet var å slå fast at tamrein skulle omfattes av dyrevernloven. Flertallet merker seg at departementet mener at dagens lovverk omfatter en tilsynsplikt for alle dyreeiere.

Flertallet vil understreke at loven er en dyrevernlov og at det er dyrenes ve og vel som må være førende for arbeidet med endringer i loven. Norge har tatt mål av seg å ligge foran i arbeidet for godt dyrevern, og flertallet mener at den foreliggende proposisjonen er et skritt i denne retning.

Om tamrein skal omfattes av dyrevernloven

Komiteen er kjent med at det er blitt reist tvil om hvorvidt tamrein på beite omfattes av dyrevernloven § 5 tredje ledd som pålegger eier, besitter og alle som på vegne av disse fører tilsyn med husdyr, selskapsdyr og andre dyr som er holdt i fangenskap på annen måte, å sørge for at disse dyrene får forsvarlig tilsyn og stell. Komiteen mener det er uheldig at lovverket levner tvil om § 5 tredje ledd omfatter tamrein. Komiteen vil derfor gi sin tilslutning til Regjeringens forslag på dette punkt.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil imidlertid understreke at en gir sin tilslutning til at alle beitende husdyr, rein inkludert, blir underlagt en tilsynsplikt i samsvar med det som er nedfelt i gjeldende lovverk. Flertallet vil her vise til proposisjonen der det heter at «forslaget primært har til hensikt å presisere at tamrein på beite er omfattet av bestemmelsene i dyrevernloven».

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil imidlertid understreke at dette ikke innebærer at en gir sin tilslutning til at alle beitende husdyr, rein inkludert, blir underlagt en utvidet tilsynsplikt i forhold til det som er nedfelt i det som er gjeldende lovverk i dag.

Om tilsyn og stell av dyr på beite

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at departementet mener at dyreeiere allerede etter dagens lovverk skal sørge for forsvarlig tilsyn med alle dyr, både når dyrene er oppstallet og når de går på beite. Departementet mener også at dyrevernemndene i dag har plikt til å føre tilsyn og har hjemmel til å kunne fatte vedtak som berører alle sider ved dyrehold.

Flertallet merker seg at Justisdepartementet har reist tvil om dagens bestemmelse omfatter tamrein på beite. Flertallet merker seg videre at forslaget til ny § 5 a annet ledd kun er ment å presisere det ansvar for tilsyn og stell som ligger på dyreeier når det gjelder tamrein på beite, og dyrevernemndenes myndighet i denne sammenheng. Forslaget har ikke til hensikt å innskjerpe dyreeiers plikter etter dagens lovverk.

Flertallet er enig i at dagens lov var ment å skulle omfatte tamrein på beite og er enig i at det på grunn av den usikkerhet som har oppstått, er behov for å presisere dette. Flertallet mener imidlertid at dette kan imøtekommes uten å ta inn ny § 5 a siste ledd, men at det i § 5 a første ledd i stedet presiseres at også tamrein på beite omfattes av tilsynsplikten. Flertallet foreslår at det i § 5 a tilføyes: «herunder tamrein» etter «Halden i fangenskap på annan måte» i første punktum og fremmer forslag i samsvar med dette.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Ny § 5 a skal lyde:

Den som eig eller har i si varetekt husdyr, selskapsdyr eller dyr som er haldne i fangenskap på annan måte, herunder tamrein, eller som har tilsyn med slike dyr for eigar eller innehavar, skal syta for at:

1. dyret får godt nok fôr og vatn, alt etter trongen hjå det einskilde dyret,
2. dyret får forsvarleg tilsyn og stell, m.a. får stelt klør, hovar eller klauver,
3. bindegreie eller stengsel ikkje skader dyret eller er til ulempe for det i utrengsmål,
4. sjuke eller skadde dyr får høveleg behandling og vert avliva om det trengst,
5. dyr på beite vert henta heim før frost og snøfall er ventande om hausten.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener i utgangspunktet at det lovverket en i dag har som regulerer tilsyn og stell av dyr på beite, er tilstrekkelig for å kunne ivareta dyrevernet for beitende bufe og tamrein på en hensiktsmessig måte. Disse medlemmer vil videre understreke at det kan reises tvil om gjeldende lovverk gir hjemmel til lokale dyrevernemnder å fatte vedtak mot eiere av beitende bufe og

tamrein på grunn av tap som følge av rovdyr. Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til vedtak av 10. august 2000 hvor en sauebonde i Lierne ble instruert av dyrevernemnda til å iverksette tiltak på grunn av store tap som følge av rovdyr. I vedtaket heter det at:

«Sauene må tas hjem umiddelbart og sikres at de ikke kan rømme, eksempelvis med gjerde eller strømgjerde. Dersom det ikke er tilstrekkelig med beite må de føres med rundballer/kraftfôr. I de periodene på døgnet hvor rovdyrangrep er mest sannsynlig må det iverksettes særlige tiltak for å beskytte dyra mot angrep. For eksempel kan sauene tas inn i fjøset i denne tiden av døgnet.»

Disse medlemmer mener at denne saken er av prinsipiell betydning fordi dyrevernsnemnda gjennom dette vedtaket har gått aktivt inn i forvaltningen av rovdyrpolitikken. Disse medlemmer er i tvil om dyrevernsnemnda har denne hjemmelen.

Disse medlemmer vil videre vise til Regjeringens forslag om ny § 5 a annet ledd punkt 4, der det heter at «det vert sett i verk tiltak for å hindre dyretap». Disse medlemmer er enig i målet om å redusere store tap av beitende bufe og rein på grunn av store rovdyrskader, men samtidig mener disse medlemmer at denne problemstillingen må underlegges en bred politisk behandling som kan munne ut i løsninger på denne problemstillingen som alle aktører kan slutte seg til. På prinsipielt grunnlag mener disse medlemmer at rovdyrkonflikten må løses med politiske midler, ikke gjennom en tilstramning av allerede eksisterende lovverk i dyrevernsloven. En tilstramning i allerede eksisterende lovverk slik Regjeringen foreslår, vil kunne føre til at store rovdyrtap blir ansett som et resultat av manglende dyreverns, ikke en utilstrekkelig forvaltning av rovdyrene.

Disse medlemmer vil videre vise til uttalelse fra Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS) i forbindelse med bruk av dyrevernsloven i rovdyrsaker:

«USS ser klart dyrevernemndenes og dyrehelse-tilsynets dilemma i rovdyrsaker. Disse organer skal ivareta husdyrs levekår og ikke forvalte statens rovdyrpolitikk. Dette dilemma er det imidlertid dagens rovdyrforvaltning som har forårsaket, og ikke et i flere generasjoner tradisjonsrikt husdyrhold. USS er derfor sterkt kritisk til at dyrevernemndenes tiltak kun blir rettet mot dyreeierne. Det er USS' syn at dyrevernsmyndighetene verken har eller bør ha den myndighet som det nå hevdes i rovdyrsaker. Det er USS' syn at rovdyrforvaltningen må foretas av de forvaltningsorganer som direkte er tillagt slik myndighet, herunder Direktoratet for Naturforvaltning, fylkesmennene og Regionalt Rovviltutvalg. At dyrevernemndene griper inn i enkelttilfeller med krav om tidlig innsanking, innmarksbeite, forbud mot utmarksbeite m.v. er bare egnet til å tilsløre de ansvarslinjer og forvaltningsoppgaver som hører hjemme i de organer som er satt til å drive rovviltforvaltning. Dyrevernsmyndighetenes aktiviteter overfører det nasjonale ansvar for rovdyrforvaltningen til den enkelte rettighetshaver, som dermed rammes vilkårlig og med store kostnader til følge.»

Disse medlemmer vil slutte seg til de vurderinger USS har gitt i forhold til dyrevernmyndighetenes hjemmel i rovdyrkonflikter.

Disse medlemmer mener at Regjeringen må komme tilbake til Stortinget med en evaluering av forebyggende tiltak mot rovdyrskader, jf. næringskomiteens enstemmige krav i Innst. S. nr. 167 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon. En enstemmig næringskomité ba om at dette ble lagt frem for Stortinget innen utgangen av 2000. Eventuelle endringer i dyrevernloven i forhold til stell og tilsyn av dyr på beite må etter disse medlemmers oppfatning behandles i forbindelse med Stortingets behandling av en evaluering om forebyggende tiltak. Det må i denne forbindelse gjøres grundige utredninger av eventuelle økonomiske konsekvenser om rettsstillingen skal endres.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser i denne sammenheng til Dokument nr. 8:7 (2000-2001) om avvikling av kjerneområder for rovvilt, samt å fremme de nødvendige endringer slik at man kan oppnå et mer effektivt uttak av rovvilt som gjør skade eller skaper truende situasjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser i den sammenheng til Dokument nr. 8:18 (2000-2001) fra Ansgar Gabrielsen, Bjørn Hernæs og Jan Tore Sanner med krav om en ny rovdymelding.

Om kastrering

Når det gjelder kastrasjon av voksen reinsbukk, vil komiteen understreke at en bør tillate kastrasjon av reinsbukk hvis dette er nødvendig av hensyn til den enkeltes reindrift. Imidlertid skal kastrasjonen ikke lenger tillates uten bedøvelse, og i utgangspunktet av godkjent veterinær. Av hensyn til store avstander og dermed urimelig store kostnader ved pålagt bruk av veterinær til slik kastrering, vil imidlertid komiteen foreslå at lekfolk bør kunne få anledning til å skaffe seg nødvendig undervisning og kompetanse til selv å kunne utføre slike inngrep, slik Regjeringen tar til orde for i proposisjonen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at kastrasjon av gris må opphøre så snart det er praktisk og økonomisk mulig. Ambisjonen om å kunne gjennomføre et slikt forbud tidligst fra 2007 er etter flertallets syn ikke tilstrekkelig.

Regjeringen har i proposisjonen foreslått lovendringer som skal gjelde i en overgangsperiode frem til et forbud skal iverksettes.

Regjeringen foreslår at det i § 7 skal være et unntak fra det generelle forbudet mot at lekfolk skal kun-

ne gjøre kirurgiske inngrep på dyr. Forslaget innebærer at det skal være tillatt for lekfolk å forestå kastrering av gris som er mindre enn en uke gammel. Flertallet kan ikke akseptere en slik unntaksbestemmelse hva gjelder lekfolks adgang til å forestå kastrering i overgangsperioden, men mener at ethvert kirurgisk inngrep på dyr skal foretas av veterinær, også ved kastrering av gris. Flertallet ber Regjeringen legge et slikt syn til grunn når man skal utarbeide forslag til nye overgangsordninger.

Regjeringen foreslår at det skal være tillatt å kastrere smågris som er under en uke *uten* bedøvelse frem til et forbud mot kastrering iverksettes. Forslaget innebærer et unntak fra den generelle bestemmelsen om at det ved kirurgiske inngrep som må antas å gjøre «*mykje vondt*» skal nyttes bedøvelse. Av Ot.prp. nr. 68 (1999-2000) går det frem at anerkjent forskning konkluderer med at smertefølelsen også på gris er fullt utviklet allerede ved fødselen. Flertallet mener det ikke skal foretas kastrering på smågris *uten* bedøvelse i den tiden som går fra man etablerer overgangsordningen og frem til man kan gjennomføre et totalforbud mot kastrering.

Flertallet vil be Regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som bygger på de her anførte merknader. Ved fremleggelse av en slik sak bes det redegjort for hvilke praktiske og økonomiske konsekvenser man vil kunne påregne både hva gjelder innføring av totalforbud og i forbindelse med etablering av en overgangsordning. Dette innebærer at flertallet stemmer for det foreliggende forslag til § 7.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen snarest fremme lovforslag som skal inneholde forbud mot kastrering av gris. I en overgangsperiode, fra det nye lovforslaget blir vedtatt og frem til totalforbudet trer i kraft, skal det kun være veterinær som kan forestå kastrering av gris. Det må også legges til grunn at det ikke skal være unntak fra bestemmelsen om å nytte bedøvelse ved kirurgiske inngrep på gris og andre dyr hvor inngrepet kan påregnes å gjøre «*mykje vondt*»»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet støtter Regjeringens forslag om at all kastrering av gris skal bli forbudt, og at tidspunktet for dette forbudet kan fastsettes av departementet ved forskrift. Likeså at det i en overgangsperiode fram til forbudet kan settes i verk gis tilatelse til at en som ikke er veterinær, men har gjennomgått en særskilt opplæring, kan kastrere gris som ikke er mer enn en uke gammel uten bedøvelse. Disse medlemmer har merket seg at departementet mener det kan trenge en så lang overgangsperiode som til 2007, og støtter den vurderingen. Disse medlemmer mener de foreslåtte lovendringer vil innebære en klar forbedring ut fra en dyreetisk syns-

vinkel, og at en utvikling mot en svinekjøttproduksjon der kastrering ikke er nødvendig, vil bety en forbedring også for dyreeierne.

Disse medlemmer vil vise til at Regjeringen bygger på en rekke uttalelser og vurderinger bl.a. fra høringsinstanser med strenge dyreetiske holdninger når den anbefaler at det i en overgangsperiode inntil 2007 kan tillates at lekfolk kastrerer smågris mindre enn en uke gammel uten bedøvelse. Enkelte høringsinstanser har trukket i tvil om kastrering med bedøvelse totalt sett medfører mindre smerte og påkjenning for dyret enn den ordning som er foreslått.

Disse medlemmer støtter Regjeringens argumenter for at det også må legges vekt på driftsmessige og økonomiske forhold for næringsutøverne. Disse medlemmer har merket seg at det vil medføre betydelige merkostnader og inntektstap ved produksjon og omsetning av svinekjøtt om det innføres restriksjoner raskere enn det som er foreslått. Disse medlemmer vil advare mot raske omlegginger som kan medføre at verdifull mat må dumpes i betydelige mengder på grunn av rånelukt eller -smak, og som også kan føre til at prisen på svinekjøtt til forbruker blir høyere enn i dag. Det vises i denne sammenheng til vedlagte brev fra Landbruksdepartementet datert 4. desember 2000 med svar på spørsmål fra Senterpartiets stortingsgruppe datert 1. desember 2000.

Disse medlemmer vil sterkt advare mot å innføre et særnorsk regime for kastrering av smågris som er betydelig strengere enn det som praktiseres i Sverige og Danmark, så lenge det ikke kan dokumenteres at slikt regelverk gir dyreetiske gevinster. Ifølge vedlagte brev fra Landbruksdepartementet «er det ingen land i Europa som i dag forbyr kastrering av gris og heller ikke noe land som krever at all kastrering av smågris (opptil en måned) skal foretas av veterinær ved bruk av bedøvelse».

Disse medlemmer forutsetter at rask iverksetting av skjerpede dyrevernhensyn ikke ensidig skal dekkes av den enkelte dyreeiers økonomi, men være et spleiselag mellom næringen, staten og forbrukerne.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A

Vedtak til lov

om endringer i lov 20. desember 1974 nr. 73
om dyrevern

I

I lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Avl*

Det er forbode å endra dyra sine arveanlegg ved bruk av genteknologiske metodar eller ved tradisjonelt avlsarbeid dersom

1. dette gjer dyret uskikka til å utøve normal åtferd eller påverkar fysiologiske funksjonar i uheldig lei,
2. dyret blir påført unødige lidings,
3. endringa vekker ålmenne etiske reaksjonar.

Det er forbode å avle dyr som har vorte slik som nevnt i fyrste ledd.

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a *Tilsyn og stell*

Den som eig eller har i si varetekt husdyr, selskapsdyr eller dyr som er haldne i fangenskap på annan måte, herunder tamrein, eller som har tilsyn med slike dyr for eigar eller innehavar, skal syta for at:

1. *dyret får godt nok fôr og vatn, alt etter trongen hjå det einskilde dyret,*
2. *dyret får forsvarleg tilsyn og stell, m.a. får stelt klør, hovar eller klauver,*
3. *bindegreie eller stengsel ikkje skader dyret eller er til ulempe for det i utrengsmål,*
4. *sjuke eller skadde dyr får høveleg behandling og vert avliva om det trengst,*
5. *dyr på beite vert henta heim før frost og snøfall er ventande om hausten.*

§ 7 skal lyde:

Ingen annan enn veterinær kan gjera kirurgisk inngrep eller setja i verk medisinsk behandling av dyr når det er grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kan føre til lidings for dyret. Er det grunn til å tru at inngrepet eller behandlinga kjem til å gjera dyret mykje vondt, skal veterinæren nytta heil eller lokal svæving om ikkje medisinske grunnar er til hinder. Ein som ikkje er veterinær, kan likevel *kastrera gris som ikkje*

er meir enn ei veke gamal og utan å svæva dyret. Den som kastrerar gris, skal gå gjennom opplæring slik departementet bestemmer.

Departementet kan i føresegn krevje at kastrasjon av gris under ei veke skal utførast av veterinær ved bruk av svæving.

§ 12 oppheves

§ 13 første ledd nr. 1 skal lyde:

Det er forbode:

1. å kastrera *reinsbukk*, hund og fjørfe. Veterinær kan likevel kastrera *reinsbukk* og hund når særlege bruksgrunnar gjer at det trengst. Departementet kan bestemme at også andre enn veterinær kan kastrera *reinsbukk* og nytta svæving til dette. Departementet kan gje føresegn med forbod mot å kastrera gris.

§ 21 første ledd skal lyde:

§ 21 Bruk av dyr i forsøksverksemd

Ingen må gjera biologiske forsøk med dyr utan særskilt løyve. Løyve kan gjevast dersom føremålet er å finne ut kva slags sjukdom dyr eller menneskje lid av eller dersom føremålet er å forebygge eller utrydde sjukdom. Løyve kan og gjevast når føremålet gjeld forskning, undervisning, opplæring, tilverking eller utprøving av medisin, medikament, preparat, gift o.l. til bruk på menneske, dyr eller planter.

§ 24 første og annet ledd skal lyde:

Dyrevernemnda har plikt til å halda seg orientert om dyrehaldet i distriktet og å gjere uanmelde inspeksjonar.

Meiner dyrevernemnda at det er grunn til å tru at husdyr, selskapsdyr eller dyr som vert haldne i fangenskap på annan måte og dyr som går fritt på utmarksbeite, kjem i fåre for å lida i utrengsmål, skal nemnda straks sjå etter korleis stoda er.

§ 24 c skal lyde:

Departementet fører tilsyn med og gjev dei pålegg som er naudsynte for at denne lova eller føresegn gjevne med heimel i denne lova blir følgde innafor

slakteriet sitt område. Departementet kan påleggje det kommunale eller interkommunale næringsmiddeltilsynet å føre slikt tilsyn og gje slike pålegg. Det kommunale eller interkommunale næringsmiddeltilsynet pliktar i så fall å sørge for at oppgåvene vert utført av ein tilsynsveterinær.

Dyrevernemnda har inspeksjonsrett, men kan ikkje gje pålegg for tilhøve innanfor slakteriet sitt område.

Departementet kan i føresegn fastsetja vilkår for etablering og drift av slakteri, herunder krav om godkjenning og vilkår for å trekkje godkjenninga attende.

§ 26 skal lyde:

Når eit pålegg etter § 24 c ikkje er oppfylt innan den fristen som er sett, kan forvaltningsorganet ilegge tvangsmulkt i form av einskild mulkt eller løpande mulkt for å gjennomføre pålegget.

Kongen kan gje føresegn om at dyrevernemnda kan ilegge tvangsmulkt andsynes ein eigar eller innehavar som ikkje har oppfylt eit pålegg nemnda har gjeve. Størrelsen på tvangsmulka skal fastsetjast ut frå kor viktig det er at pålegget vert oppfylt og kva kostnader dette kjem til å medføre.

§ 31 skal lyde:

Bryt nokon med vilje eller i aktløyse føresegn gjeven i eller med heimel i denne lova, vert han straffa med bot eller fengsel i opptil 1 år. Er brotet grovt, kan straffa vera bot eller fengsel i opptil 3 år.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

B

Stortinget ber Regjeringen snarest fremme lovforslag som skal inneholde forbud mot kastrering av gris. I en overgangsperiode, fra det nye lovforlaget blir vedtatt og frem til totalforbudet trer i kraft, skal det kun være veterinær som kan forestå kastrering av gris. Det må også legges til grunn at det ikke skal være unntak fra bestemmelsen om å nytte bedøvelse ved kirurgiske inngrep på gris og andre dyr hvor inngrepet kan påregnes å gjøre «mykje vondt».

Oslo, i næringskomiteen, den 7. desember 2000

Morten Lund
leder og ordfører

Kjell Opseth
sekretær

Vedlegg 1**Brev fra Senterpartiets stortingsgruppe ved stortingsrepresentant Morten Lund til Landbruksdepartementet, datert 1. desember 2000****Spørsmål angående forslag til dyrevernløvs-
kastring av gris**

1. Lovforslagets § 7 forutsetter at loven ikke kan tre ikraft før alle som skal kastre gris har gått gjennom en godkjent opplæring. Hvor tidlig kan loven iverksettes ut fra dette forbehold?
2. Hvor tidlig kan et nytt forslag til § 7 komme til behandling i Stortinget dersom Stortinget ber om et forslag som forutsetter en raskere gjennomføring av totalforbudet, og det samtidig forutsettes at bare veterinærer skal kunne foreta kasting i en overgangsperiode?
3. Det er fra næringen anslått at merkostnader og inntektstap som følge av et forbud mot kasting i dagens situasjon (dvs. uten overgangstid), vil kunne være i størrelsesorden 50-80 millioner kroner årlig. Er disse anslagene korrekt?
4. Departementet har åpnet for at legfolk kan kastre gris i en overgangsperiode uten bedøvelse. Hva kan de årlige merkostnadene anslås til dersom det kreves at alle hangriser må kastes av veterinær under bedøvelse, og hvor mange veterinærårsverk vil kreves?
5. Veterinærinstituttet og en rekke høringsinstanser som forutsettes å bygge sine vurderinger på en streng dyreetisk holdning, anbefaler å ikke gå raskere fram enn departementets lovforslag legger opp til, og at det vil være uklokt på nåværende tidspunkt å innføre et totalforbud mot kasting. Finnes en faglig rapport som dokumenterer at griser utsettes for mindre «mykje vondt» ved kasting av veterinær under bedøvelse - hele prosessen sett under ett, enn ved kasting som i dag når grisen er under en uke gammel?
6. Finnes det et eksempel på et europeisk land som de senere år har innført totalforbud mot at legfolk kaster smågris uten bedøvelse?

Da denne saken skal avgis raskt - helst tirsdag fk. - bes om et raskt svar.

Vedlegg 2**Brev fra Landbruksdepartementet ved underdirektør Kjell Nyhus, til Senterpartiets stortingsgruppe, datert 4. desember 2000****Spørsmål angående forslag til dyrevernløvs-
kastring av gris**

Det vises til Deres brev av 1. desember 2000 vedrørende ovennevnte, hvor De stiller departementet 6 spørsmål. Spørsmålene vil bli besvart i samme rekkefølge som de er stillet.

Ad. 1.

§ 7 siste setning i dagens dyrevernløvs lyder som følger: «*Ein som ikkje er veterinær, kan likevel kastre eller sterilisera reinsbukk, og like eins gris som ikkje er meir enn 1 månad gamal og utan å svæva dyret.*»

Departementet foreslår nå at setningen skal lyde som følger: «*Ein som ikkje er veterinær, kan likevel kastre gris som ikkje er meir enn ei veke gamal og utan å svæva dyret.*»

I tillegg foreslås det å innføre et krav om at de som i dag kaster gris skal gjennomgå en form for opplæring. Denne opplæringen er planlagt foretatt i regi av Statens dyrehelsetilsyn. Det forventes at opplæringen vil kunne gjennomføres for alle som kaster i løp-

pet av ca. et år etter at opplæringstilbudet er klart. De som i dag kaster gris vil med lovforslaget bli forpliktet til å gjennomgå slik opplæring. De vil imidlertid kunne fortsette med kasting inntil det foreligger et opplæringstilbud. Det er en form for kvalitetssikring av selve kastingen som departementet ønsker å oppnå med dette.

Bestemmelsen om opplæring vil derfor etter departementets mening kunne tre i kraft umiddelbart, men kan først gjennomføres når opplæringstilbudet er klart. Dette forutsetter vi vil kunne være på plass ved utgangen av første halvår 2001.

Til slutt foreslår departementet i proposisjonen å innføre en hjemmel til å kunne kreve at all kasting skal foretas av veterinær ved bruk av bedøvelse. Denne hjemmelen vil tre i kraft straks og vil kunne tas i bruk så snart man finner dette ønskelig.

Forslaget om å forby *all* kasting av gris, er nedfelt i forslaget til § 13, første ledd nr. 1 siste setning, som lyder som følger: «*Departementet kan gje føresegn med forbod mot å kastre gris.*» Fra den tid departementet fastsetter en slik forskrift, vil det ikke len-

ger være tillatt å kastrere gris rutinemessig, verken med eller uten bedøvelse.

Hvis kastrering av gris ikke lenger skal være tillatt, vil dette medføre store utfordringer for næringen, både når det gjelder å utvikle metoder for å sortere ut den gris som ikke skal på markedet på grunn av rånelukt eller -smak, og når det gjelder å finne alternative bruksmåter for det frasorterte kjøttet. Departementet mener derfor at et generelt forbud mot å kastrere gris trenger en viss overgangstid. Fra 2007 mener næringen selv at den vil ha kommet frem til brukbare metoder for å håndtere dette. Dette er grunnen til at departementet har foreslått at forbudet ikke bør iverksettes eller tre i kraft før fra 2007. Selve hjemmelen til å forby kastrering, kan etter departementets mening tre i kraft straks.

Ad 2.

Dersom Stortinget sender saken tilbake til Regjeringen, vil tiden det tar for å fremme saken på nytt, være avhengig av om et nytt forslag vil kreve omfattende utredninger og ny høringsrunde. Dersom dette ikke er tilfelle, antar departementet at saken vil kunne fremmes for Stortinget i løpet av vårsesjonen 2001.

Ad 3.

Departementet ble i høringsrunden forelagt de anslåtte kostnader og inntektstap ved innføring av et forbud mot kastrering i dagens situasjon. Departementet kan på det nåværende tidspunkt ikke uttale seg om hvorvidt anslaget på 50-80 mill. kroner er korrekt anslått. Det er på det rene at en innføring av totalforbud i dagens situasjon, etter all sannsynlighet vil medføre relativt store omkostninger, dette skyldes bl.a. redusert oppgjørpris på grunn av redusert kjøttkvalitet, merkostnader ved slakteriene i forbindelse med analyser og merarbeid i forbindelse med frasorteringsrutiner.

Ad 4.

Dersom lekfolk ikke lenger skal kunne kastrere smågris uten bedøvelse og det stilles krav om at all kastrering skal utføres av veterinær, vil dette medføre økte omkostninger for dyreeier. Etter de beregninger departementet har innhentet, vil utgiftene ligge på et sted mellom 10 og 30 mill. kroner, avhengig av om veterinæren utfører inngrepet i forbindelse med annet besøk eller om veterinæren må tilkalles spesielt for kastreringen. Når det gjelder antall årsverk er det antatt at det vil ta 20-30 minutter å kastrere ett kull. Dette vil med 145 000 grisekull pr. år, gi et estimert årsverk-tall på henholdsvis 30 og 45. Den norske veterinærforening har uttalt at det i dag er en veterinærdekning stor nok til å kunne overta all kastrering.

Ad 5.

Det finnes en rekke rapporter om kastrering av gris. Dersom grisen skal bedøves før den kastreres, må den håndteres to ganger. Innfanging og håndtering er en stressituasjon for grisen, men håndteringen kan ikke regnes som smertefull. Bedøvelsen i seg selv påfører grisen en viss smerte, men det er likevel antatt at denne smerten er mindre enn den som påføres grisen ved kastrering uten bedøvelse. For øvrig vises det til vedlagte brev [ikke vedlagt her] av 30. september 1997 fra Norsvin, som svar på en tidligere henvendelse fra departementet når det gjaldt kastrering av gris.

Ad 6.

I en del land, så som Storbritannia, Irland og Spania har man mer og mer gått bort fra kastrering. I den grad kastrering fortsatt utføres, tillates imidlertid eier å kastrere smågris uten bedøvelse. Så langt departementet har kjennskap til, er det ingen land i Europa som i dag forbyr kastrering av gris og heller ikke noe land som krever at all kastrering av smågris (opptil 1 måned) skal utføres av veterinær ved bruk av bedøvelse.